



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

[Cap.] VII. Discussio capitis 2. libri 4. D. Petri de Marca, ubi adhuc de  
appellationibus ab abusu.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-38227**

780 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
sistentia non satis generosa (nedum silentium) accipiatur pro  
consensu; ut jam non de revocando, sed de minuendo ma-  
lo deliberandum sit, ac pro magno favore habeatur, si per-  
niciosiores circumstantiæ refecerent. Inferent similiter, quàm  
periculosum sit ab iis opem emendicare, qui alienam domina-  
tionem excludunt, sed ità ut ipsi durius dominantur. Sa-  
pientissimè statuerunt Summi Pontifices, ut Laicorum leges  
circa res Ecclesiasticas sine assensu Ecclesiæ nullà vi polle-  
rent, etiamsi viderentur utiles. *A quibus (Laicis) inquit In-  
nocentius III. cap. Ecclesia de Constitut. si quid motu proprio sta-  
tutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem,  
nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum.* Minus enim  
est illud commodum, quàm damnum usurpatæ à Laicis in  
Ecclesia jurisdictionis; præsertim quia ubi semel Ecclesiasti-  
carum rerum arbitrium prætextu procurandæ utilitatis Ec-  
clesiasticæ ad se traxerint, si decernant injusta, respui vix  
poterunt ob dissimulatam judicandi possessionem. Nam ut ait  
Nicolaus I. epist. 47. quæ est ad Hincmarum Archiepiscopum  
Remensem, & refertur in Concilio. Suesion. 3. *Mala  
consuetudo, qua non minus, quàm perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius  
radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt  
pravariationes, & varia præsumptiones celerrimè non compressa pro legibus ve-  
nerari, & privilegiorum more perpetuò celebrari.*

## C A P U T V I I .

*Discussio capituli 2. libri 4. D. Petri de Marca, ubi adhuc  
de appellationibus ab abusu.*

1. **P**ericulosam rem tentat Marca hoc cap. 2. §. 1. dum quo-  
rum Canonum violatio appellationibus ab abusu locum  
præbeat, determinare aggreditur. Quoscumque limites præ-  
figat, ulteriùs excurratur. Satiùs erat, quandoquidem juris-  
dictionis Regiæ partes susceperat, indiscussam illam quæstio-  
nem prætermittere, ne, cum novæ usurpationes ad capita ab  
eo assignanda revocari non possent, earum injustitia faciliùs de-  
prehenderetur. Nam v. g. verum est, ut ipse dicit, *Edicto lato*  
anno

anno 1619. de causis merè spiritualibus, & de sacramentorum administratione cognitionem prohibitam esse Curia supremis, etiam harum appellationum preteritu. Sed praxim Edicto contrariam esse docent non solum Jacobus Duhamel Autore antiquior, sed etiam Fevretus recentior, quos supra retulimus, & recentia Decreta Curiarum sæcularium. Quod ait non provocari à concessione, sed ab executione Rescriptorum Pontificiorum, appellari autem ab ipsismet judiciis Episcoporum, reverentiæ quidem erga sanctam Sedem speciem habet, sed quæ injuriam tegat, non tollat. Cur autem Episcopis similis honor non defertur? Si quidem, ut §. 2. dicit Marca, de iniquitate judiciorum Ecclesiasticorum Judices in appellationibus ab abusu non judicant. Adde quod recentia Senatusconsulta reverentiam illam erga summum Pontificem, saltem ex omni parte non servant.

2. Paragrapho 2. monet Judices sæculares; Primò, ut Canonum Executores se non præstent, idest, de solo abusu admisso, non de negotio ipso Ecclesiastico judicium ferant. Secundò, ut nisi abusus sit apertissimus, notorius, & manifestus Ecclesiasticis Judicibus litem relinquunt, rationem affert §. 3. Neesse est enim, inquit, ut Judices Regii hoc sibi proponant, judicia Canonica nullo modo ad jurisdictionem Regiam pertinere; sed communi Episcoporum, & Principum consensu ab ipsis Christiane Religionis primordiis Ecclesiasticae jurisdictioni addicta. Quare, si necessitate cogente, in eas cognitiones Regia jurisdictione aliquando excurrit, ita se gerere debet, ut lineas hac in re definitas non egrediatur. Observat deinde non passim, sed duabus potissimum de causis judicia Canonica olim à Principibus tentata, vel suspensa; scilicet ad amovendum scandalum, & offensionem publicam; & dum judiciorum ordo per dolum, circumventionem, & machinationem judicio Ecclesiastico Episcopi, vel Clerici opprimerentur. Sed, ut notat §. 4. & ut generaliter dici posset, si quis ad hanc necessitatem coercere velit Patrocinium Regium, usus fori quotidiani periclitari videbitur. Non enim circa ordinem tantum, sed & circa negotia, nihil sibi non licere Judices sæculares arbitrantur, quibus, nisi validiùs obstitatur, brevè tacitus consensus obtendetur; criticque malum omnis prorsus curationis impatiens. A religione, atque justitia Christianissimi Regis expectandum est remedium. Etenim ea est Parlamentorum firmitas (lenius est verbum ob Augusti illius cœtus re-

782 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
rentiam) ut à solo Rege flecti possit, vixque alterius etiam  
Regis, quàm Ludovici XIV. voluntati cessura sit, quod cum  
ex aliis, tum ex inobservato Edicto anni 1619. supracitato  
constat. Invidiosissimi illius Principis auctoritati, & æquitati  
reservata est gloria Constitutionis illius, quam promiserat  
Marca hoc §. 4. aut potius alia optanda, quæ integram suam  
libertatem, & jurisdictionem Ecclesiæ restituat.

3. Quemadmodum de facta Ecclesiasticæ jurisdictioni à Ju-  
dicibus sæcularibus injuriâ, si quidem inferiores illi sint, ad  
Senatum; si Senatus ipse fecerit, ad Regem recurrendum esse  
vult Marca in hoc 2. cap. §. 5. & cap. seq. §. etiam §. si quid  
perperam ab Episcopis gestum sit, cur non appellabitur Me-  
tropolitano? Si à Metropolitano, alius superior, donec ad  
supremum Romani Pontificis Tribunal perventum sit? Non-  
ne eandem in rebus spiritualibus potestatem à Deo Pastores  
Ecclesiæ obtinuerunt, quàm Magistratus & Principes in re-  
bus temporalibus? Nonne, ut sæpius diximus, si alterutra  
potestas alteri præferri, vel alteram emendare debeat (& re-  
vera debet) spiritualis temporalis est anteponenda? Quanta  
ergò sit spirituali injuria, cum temporalis postponitur, ne-  
dum par non habetur utriusque conditio, ut cuique liberè sua  
liceat obire munia?

4. Sicut olim Ecclesia judiciarium ordinem à legibus consti-  
tutum sequebatur; ita postea ordinem à jure Canonico in-  
ductum amplexa est Gallia, ut ejus nationis Scriptores no-  
tarunt, nominatim Marca §. seq. & perhibet stylus ipse, ac  
praxis: sensim tamen plures factæ sunt mutationes, quibus  
ipsam Ecclesiam subijcere Judices laici conantur; adeo ut ho-  
diè multæ appellationes ab abusu, vix alio prætextu colo-  
rentur, quàm non servatæ formæ à Constitutionibus Re-  
giis, aut stylo præscriptæ, magisque ferè cavendum sit Ju-  
dicibus Ecclesiasticis, ne fori sæcularis praxim, quàm ne  
Canones ignorent. Ex Canonibus enim non observantur  
quamplurimi; formulas moderni juris prætermittere nefas est,  
& abusus multæ obnoxius.

5. Ab ordine tamen judiciario per leges constituto Prin-  
cipem dispensare posse probat Marca §. 6. auctoritate Meliph-  
tongi Episcopi in Concilio Chalcedonensi dicentis, Eutichen  
per

M. C.

De  
Libertate  
Ecclesiæ

III  
236

per se ipsum, non per Procuratorem respondere debere; Nisi, aiebat, aliter jusserit Imperator, cui parendum erit. Verum etiam hodie Magistratibus sæcularibus in multis parendum est: sed hoc non propter conscientiam, sed propter iram: non quia iusta præcipiunt, sed quia Præceptorum executionem per vim extorquent. Cum ordo judiciarius ad hoc institutus sit, ut rei veritatem, & iustitiam facilius assequantur Judices, & judicia commodius executioni demandentur: sicut in variis Regnis, imò in variis Provinciis pro circumstantiarum varietate diversus est, ita, & pro rerum, & causarum distinctione. Et quemadmodum quilibet Princeps judiciorum formam, prout subditis suis convenire arbitratur, Judicibus suis præscribit; ita æquum esset, ut Ecclesia liberè posset in negotiis spiritualibus & Ecclesiasticis ordinem sequi, quem probasset commodiorem causis rectè citoque expediendis.

6. Frustrà verò dicto §. 6. probatur Ecclesiam olim leges sæcutam in ordine judiciorum: nam ut verbis Lucii III. utar, quæ referuntur cap. 1. de novi operis nuntiatione; sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita & sacrorum statuta Canonum, Principum Constitutionibus adjuvantur. Glossa super verbo, adjuvantur, addit: Et ita in causa Ecclesiastica leges possumus allegare, ut etiamsi Canones deficiant, possit judicari secundum leges. Sed aliud est Ecclesiam iustis, & commodis legibus in suis judiciis uti, aliud non posse à legibus recedere, nisi ex dispensatione Principum.

7. Illis fori sæcularis formulis se non adstringi putabant Judices Ecclesiastici in Gallia ante paucos annos. Nam & quique suum stylum habebant; & initio hujus sæculi autoritate Comitiorum Cleri Gallicani editus fuerat stylum generalis in omnibus Curiis Ecclesiasticis illius Regni servandus. Anno 1560. instabat Senatus Parisiensis, sicut narratur in instrumento relato à Puteano inter probationes libertatum Ecclesiæ Gallicanæ cap. 28. num. 19. ne causæ ad Religionem spectantes apud Judices Ecclesiasticos tractarentur, prout Edicto Regio constitutum fuerat, eaque inter alias afferebatur ratio; „ Quia Judices Ecclesiastici legibus Principum temporalium „ se non teneri arbitrantur, easque non observant. Expediit quidem ad vitanda incommoda, quæ interdum ex diversitate oriuntur, ut Ecclesiæ Officiales judiciario sæcularium ordini sese

M. C.  
784 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
fese quantum possunt accommodent. Sed cum ab eo sibi re-  
cedendum existimant, iniquum est, ut tanquam abusi sua po-  
testate, plectantur a potestate seculari.

C A P U T V I I I .

*De usurpatione jurisdictionis, circa caput 21. lib. 4.  
Domini de Marca.*

libertatibus  
Eccle. Gallic.  
GIII  
236

1. Quatuor primis hujus capituli paragraphis Marca probat  
licere Principibus, & Magistratibus secularibus juris-  
dictionem suam, cum ab Ecclesiasticis impetitur, defendere.  
Quocirca nihil est nobis observandum, cum inutilis sit illa  
disputatio. Nec enim arbitror quemquam ex iis, qui res Gal-  
licanas norunt, posse suspicari Ecclesiasticos Judices illic ju-  
risdictionem secularem invadere, cum vix propriae jurisdic-  
tionis partem retinere possint.

2. Recte animadvertit Autor §. 5. eodem jure uti debere  
Prælatos in tuenda sua jurisdictione, quo laici Magistratus in  
vindican-  
da sua; idque Decretalibus (debit etiam addere Ca-  
nonibus, quia huic nomini plusculum honoris illic defertur)  
constitutum fatetur. Sed monet, Regiis ordinationibus esse  
præscriptum, ut contra inferiores Judices, Senatuum, con-  
tra Senatus, Regis impleretur auxilium. Verum, ut æqua-  
litas servaretur, debuit ulterius, quod superiori capite dixi-  
mus, injurias ab Episcopis illatas ad Metropolitanos, à Me-  
tropolitanis factas ad Primate[m], vel denique ad summum Pon-  
tificem emendandas remittere. Contrarium nihilominus obti-  
nere debere quatuor rationibus prebat. Sed hic, ut alibi fre-  
quentissimè, jus cum facto confundit; nec tam sollicitè quæ-  
rit, utrum æquum sit Principes, vel Magistratus aliquid fa-  
cere, quam utrum aliquando sive jure, sive injuriâ, id fece-  
rint, vel faciant modò: sed fallor fortassis. §. enim 6. sic in-  
choat; *Quod æquissimâ ratione nititur.* Prius igitur videndum, an  
re ipsâ rationes illæ (quatuor enim affert) ex æquitate petite  
sint.

3. Prima ratio est, quia cum Ecclesia in Imperio sit, idest,  
per